

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

18.1 Πρόσωπο & Προσωπείο

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α.1

Στο απόσπασμα αυτό ο συγγραφέας περιγράφει τον κοινωνικό κομφορμισμό ως το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο, ακόμα και αν δύσκολα το παραδεχόμαστε, οι απόψεις μας για τον κόσμο δεν είναι απολύτως προϊόν της ελεύθερης βούλησής μας, αλλά της επιρροής του κοινωνικού μας περιγυρου. Για να τεκμηριώσει τη θέση του, επικαλείται την κοινή εμπειρία, σύμφωνα με την οποία από τις πιο καθημερινές έως τις πιο ακραίες περιστάσεις της κοινωνικής ζωής οι άνθρωποι τείνουν να πιστέψουν σε ομαδικές πλάνες ή και ψευδείς ειδήσεις, επειδή τις ασπάζεται η μάζα. (86 λέξεις)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α.2

[α] Σωστό: (§1) «Δεν είμαστε τόσο “ελεύθεροι” να σχηματίζουμε τις εντυπώσεις, τις πεποιθήσεις, το πρόγραμμα των επιδιώξεων μας, όσο νομίζουμε».

[β] Λάθος: (§4) «Είναι απίστευτο το πόσο εύκολα, ακόμα και σε ομαλές περιστάσεις, διαδίδονται οι ομαδικές πλάνες».

[γ] Σωστό: (§5) «αισθάνεται ζωηρότερο ενδιαφέρον για τη συντήρηση των λαϊκών εξηγήσεων που κρατούν συμπαγή την ομάδα».

[δ] Λάθος: (§4) «εκούσια αλλά και ακούσια υποταγή στον συρμό».

[ε] Σωστό: (§6) «Η πλάνη δεν είναι τύφλωση, η πλάνη είναι ανανδρία».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α.3

Η συνοχή των παραγράφων του κειμένου εξασφαλίζεται με τους εξής τρόπους:

- Η §1 συνδέεται με την §2 με αναφορά. Η αντωνυμία «τούτο» (§2) αντικαθιστά τη φράση «κάθε άλλο παρά “δικές μας”, με την αυστηρή έννοια της λέξης, είναι οι αλήθειες και οι αξίες μας» (§1).
- Η §2 συνδέεται με την §3 με τον αντιθετικό δείκτη λόγου «όμως» που αναδεικνύει τη διάσταση ανάμεσα στην αντίληψή μας (§2) και την πραγματικότητα (§3).
- Η §3 συνδέεται με την §4 μέσω της επανάληψης της φράσης «κοινωνικός κομφορμισμός».

- Η §4 συνδέεται με την §5 με επανάληψη και αναφορά. Η αντωνυμία «ο κομφορμισμός αυτός» (§5) αντικαθιστά τη φράση «κοινωνικός κομφορμισμός» (§4).
- Η §5 συνδέεται με την §6 με τον δείκτη λόγου «λοιπόν» που εισάγει στην §6 το συμπέρασμα της αποδεικτικής διαδικασίας που έχει προηγηθεί στην §5.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Α.4

Ο διδακτικός χαρακτήρας του συγκεκριμένου δοκιμίου εντοπίζεται αφενός στον στοχασμό που αναπτύσσεται γύρω από ένα σημαντικό θέμα της κοινωνικής ζωής, τον κοινωνικό κομφορμισμό (π.χ. «“Κοινωνικού κομφορμισμού” περιπτώσεις μπορεί ο καθένας μας να αναφέρει πάμπολλες από την προσωπική του πείρα»), αφετέρου στην πρόταση για ανάληψη δράσης που καταθέτει ο συγγραφέας (§6: «Από τη δουλειά αυτή σώζεται μόνο ο επώνυμος άνθρωπος ... με τη δική του ευαισθησία το θέαμα του κόσμου»). Ο αντιδογματικός χαρακτήρας του δοκιμίου εντοπίζεται στη λογική υποστήριξη των προβαλλόμενων απόψεων με τη χρήση επιχειρημάτων και τεκμηρίων (π.χ. απόψεις ειδικών στην §5) και στη χρήση της επιστημικής τροπικότητας (π.χ. «Δεν είμαστε τόσο “ελεύθεροι” να σχηματίζουμε τις εντυπώσεις, τις πεποιθήσεις, το πρόγραμμα των επιδιώξεων μας, όσο νομίζουμε»).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β.1

Σύμφωνα με τον Nietzsche, η πίστη του ανθρώπου σε ψευδείς αλήθειες δεν είναι αποτέλεσμα άγνοιας, αλλά προσωπικής αδυναμίας. Κατά τη γνώμη μου, η θέση αυτή είναι κανονικά ορθή, γιατί ο άνθρωπος ως έλλογο ον έχει τη δυνατότητα και οφείλει να κρίνει μια ιδέα πριν την αποδεχτεί ή την απορρίψει. Επομένως, η αποδοχή μιας μαζικής πλάνης οφείλεται στον φόβο του να υψώσει το ανάστημά του απέναντι στις απόψεις των πολλών. Ωστόσο, πολλές φορές -ειδικά στην εποχή μας- οι μηχανισμοί κατεύθυνσης των μαζών (π.χ. μέσα μαζικής ενημέρωσης) είναι τόσο επιστημονικά συγκροτημένοι και ισχυροί ώστε η αντίσταση στην επιρροή τους να καθίσταται δυσχερής. (100 λέξεις)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β.2

Στο κείμενο κυριαρχεί το α' πληθυντικό πρόσωπο [π.χ. «Δεν είμαστε τόσο “ελεύθεροι” να σχηματίζουμε...» (§1), «Φυσικά τούτο δεν το παραδέχεται ο εγωισμός μας» (§2), «θα μας πείσει ότι...» (§3), «θα έχουμε όλοι παρατηρήσει ότι...» (§4), «Έχουμε λοιπόν καταδικαστεί να είμαστε αιχμάλωτοι...» (§6)], για να ευαισθητοποιήσει ο συγγραφέας τον αναγνώστη σχετικά με την καθολική επίδραση του κοινωνικού κομφορμισμού στους ανθρώπους, χωρίς να εξαιρεί από αυτή τον ίδιο του τον εαυτό, γεγονός που αφενός αυξάνει την αποδεκτότητα της θέσης

του, αφετέρου δημιουργεί κλίμα οικειότητας με τον αναγνώστη. Ωστόσο, στην §5 χρησιμοποιεί το γ' ρηματικό πρόσωπο (π.χ. «“Χρειάζεται” τους άλλους...», «Δε “χαίρεται” τις ανέσεις...», «Πρέπει να τις μοιραστεί...»), γιατί θέλει να παρουσιάσει τις απόψεις των επιστημόνων για τον κοινωνικό κομφορμισμό με τρόπο ουδέτερο και αντικειμενικό τις απόψεις των επιστημόνων).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β.3

Σκοπός του δοκιμιακού λόγου είναι, πέρα από την πρόκληση του στοχασμού, η αισθητική απόλαυση του αναγνώστη. Για την επιτυχία αυτού του στόχου ο συγγραφέας του δοκιμίου προσθέτει στοιχεία προφορικότητας σε ορισμένα σημεία του κειμένου του, όπως ο διαλογικός χαρακτήρας (βλ. §2), το καθημερινό λεξιλόγιο [π.χ. «στο πανηγύρι, στο θέαμα, στον περίπατο και στο καφενείο ή στο εστιατόριο» (§4)], ο βραχυπερίοδος λόγος [π.χ. «Δε «χαίρεται» τις ανέσεις της ζωής και τις πιο στοιχειώδεις, παρά συντροφεμένους» (§4)].

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β.4

Ο ισχυρισμός, για την αλήθεια του οποίου προσπαθεί να πείσει ο συγγραφέας στην §6 του κειμένου, διατυπώνεται ως μια ισχυρή αρνητική απόφαση (δεν είμαστε αναγκαστικά δέσμοι του κοινωνικού συνόλου) μέσω του ρητορικού ερωτήματος στην 1^η πρόταση («Έχουμε λοιπόν καταδικαστεί να είμαστε αιχμάλωτοι της συμβιωτικής ομάδας;»). Για να επιτύχει τον στόχο του χρησιμοποιεί ένα επιχείρημα («Όχι υποχείριος ... το θέαμα του κόσμου») με το οποίο αποδεικνύει ότι μια ισχυρή προσωπικότητα που θα αντισταθεί στη μάζα μπορεί να διασωθεί από τον κοινωνικό κομφορμισμό. Ενισχύει την πειστικότητα και την αξιοπιστία της άποψής του επικαλούμενος την αυθεντική μαρτυρία του Nietzsche («Ας θυμηθούμε ... απέναντι στον εαυτό μας») ο οποίος ισχυρίζεται ότι μόνο ο ελεύθερος άνθρωπος έχει το θάρρος να αντισταθεί στις δοξασίες της μάζας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Β.5

Η ερωτηματική πρόταση της §1 είναι ρητορική και χρησιμοποιείται για να παρουσιάσει το θέμα του κειμένου, εντάσσοντας από την αρχή τον αναγνώστη στον προβληματισμό που θα αναπτυχθεί στη συνέχεια σχετικά με την επιρροή του κοινωνικού συνόλου στη διαμόρφωση των απόψεων και των στάσεων του ατόμου. Ταυτόχρονα, δημιουργεί το κειμενικό σχήμα «ερώτηση – απάντηση» για να συνδέσει με φυσικό τρόπο το θέμα – ερώτηση του προλόγου με την ανάπτυξη – απάντηση του κυρίου μέρους. Τέλος, προσδίδει συνομιλιακό τόνο στο κείμενο προκειμένου να δημιουργήσει ένα κλίμα οικειότητας με τον αναγνώστη και να τον

ευαισθητοποιήσει σχετικά με την ανάγκη να αντισταθεί απέναντι στο φαινόμενο του κοινωνικού κομφορμισμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Γ.1

Ο σκοπός για τον οποίο γράφτηκε, κατά τη γνώμη μου, η §3 του κειμένου είναι για να εκλαϊκεύσει για τον μέσο αναγνώστη την επιστημονική έννοια του κοινωνικού κομφορμισμού την οποία πρόκειται να αναλύσει στη συνέχεια. Για να επιτύχει τον στόχο του αυτό οργανώνει τον λόγο με το κειμενικό σχήμα του ορισμού. Συγκεκριμένα, ξεκινά με την ειδοποιό διαφορά της έννοιας («η πνευματική μας ανεξαρτησία είναι ένας μύθος ... με την οποία συμπορευόμαστε») για να καταλήξει επαγωγικά στην τελευταία περίοδο στην αναφορά της έννοιας γένους («φαινόμενο») και της οριστέας έννοιας («κοινωνικός κομφορμισμός»). Χαρακτηριστική είναι η παρουσία ως μετακειμενικού δείκτη του συνδεδετικού ρήματος «λέγεται».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ Γ.2 (διαγραμματική ανάπτυξη)

Τίτλος (από τους συνομιλιακούς ρόλους και τον τρόπο > εστίαση στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα)

§1 (πρόλογος): [α] Χαλαρή σύνδεση με την επικαιρότητα (π.χ. τάσεις που διαμορφώνονται στα κοινωνικά δίκτυα και η επίδρασή τους στη νέα γενιά). [β] Θέμα/ δεδομένο (βλ. περιγραφή της έννοιας του κοινωνικού κομφορμισμού στις §1-§4). [γ] Θέση/ ισχυρισμός (π.χ. Η τάση αυτή έχει αμβλυνθεί στις μέρες μας).

§2 (κύριο μέρος – αντίλογος): [α] Έμφυτη ορμή του ανθρώπου (βλ. §5). [β] Ενίσχυση στην εποχή μας των μηχανισμών ετεροκατεύθυνσης (βλ. §4).

§3 (κύριο μέρος – λόγος): [α] Υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο > ισχυρή κριτική ικανότητα νέων (βλ. §6). [β] Ανοιχτή κοινωνία > πληθώρα επιλογών (βλ. §1 & §3).

§4 (επίλογος): [α] Συμπέρασμα (π.χ. Ως έμφυτη ορμή παραμένει σε ισχύ και στην εποχή μας). [β] Πρόταση για ανάλυση δράσης (π.χ. παιδεία των νέων).